

Konspirace a dezinformace ve vztahu k menšinám

Mgr. Lucie Čejková
Mgr. et Mgr. Karolína Bielíková

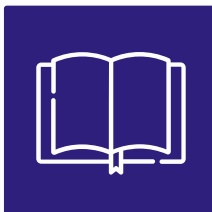
+

Pojmy

**Konspirační
myšlení**

Dezinformace

**Mediální
gramotnost**

Neslušnost

Kvantitativní data

prosinec 2022, FOCUS

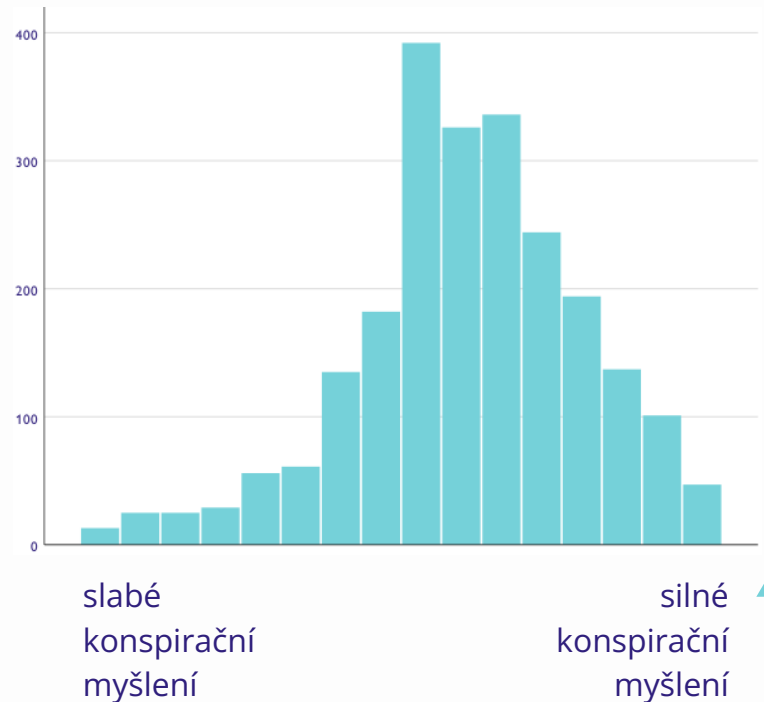
2 340 respondentů

reprezentativní pro českou dospělou populaci (18+)
dle pohlaví, věku, vzdělání, velikosti a místa bydliště

online i offline populace

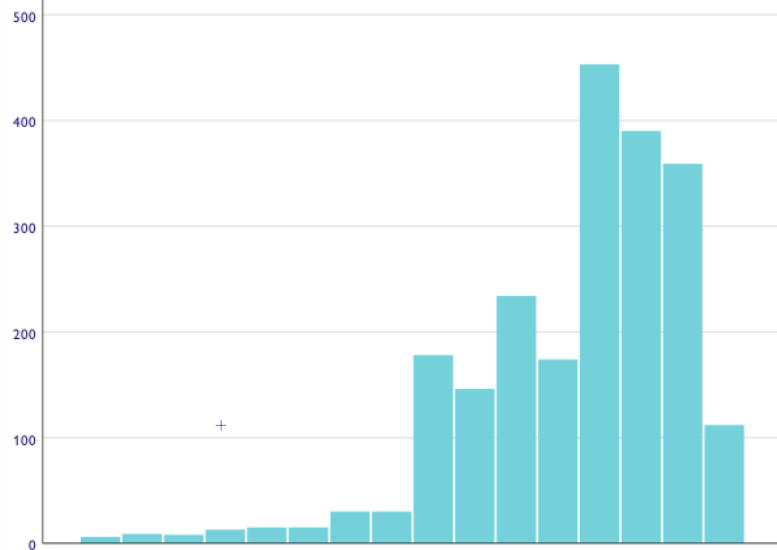
SYRI: Katedra mediálních studií a žurnalistiky, FSS MU

Konspirační myšlení

- pohlaví
 - více muži
- věk
 - více lidé vyššího věku
- vzdělání
 - více lidé bez maturity
- kraje
 - méně Praha, Středočeský kraj
 - více Ústecký, Liberecký, Olomoucký a Moravskoslezský kraj
- velikost sídla
 - méně v městech nad 100 tis. obyvatel

Mediální gramotnost

• •
• •
• •
• •
nízká
mediální
gramotnost

• •
• •
• •
• •
vysoká
mediální
gramotnost

- pohlaví
 - více muži
- věk
 - více lidé vyššího věku
- vzdělání
 - více lidé s maturitou, VŠ
- kraje, velikost sídla
 - nehraje významnou roli
- **pozitivní** souvislost s konspiračním myšlením (slabá)

Konspirační myšlení, mediální gramotnost a vztah k menšinám

Lidé odlišné rasy	↓ konspirační myšlení, ↑ mediální gramotnost
Muslimové a muslimky	↓ konspirační myšlení, ↑ mediální gramotnost
Přistěhovalci a přistěhovalkyně	↓ konspirační myšlení, ↑ mediální gramotnost
Romové a romky	↓ konspirační myšlení, ↑ mediální gramotnost

Kvalitativní data

3 vlny sběru: jaro 2021, 2022, 2023

75 polostrukturovaných rozhovorů

Kontext: pandemie Covid-19, válka na Ukrajině,
energetická krize, prezidentské volby

Aktivní uživatelé SNS

Věk: 21–74 (průměr = 32, medián= 28),

Gender: ženy = 29%

Vzdělání: ukončená SŠ a VŠ

Narativ dezinformací

- téma menšin využíváno šířiteli dezinformací jako jeden ze základních argumentů pro špatný stav společnosti: *"Anebo právě jako o tom Covidu nebo teďka o té válce, tak se rozšiřují komentáře typu 'uprchlíci nám tady budou brát práci a berou nám prostředky, [berou] těm chudým českým rodinám'."* - Inka, 25
- využívání menšin v tomto kontextu jako demotivace pro zapojení
 - změna strategie → nahlášení
 - blokování
 - ignorování

(...) *Byla jsem až v šoku, co tam začali sdílet, byla tam ta ruská vlajka, řeči proti Ukrajině. Bolelo mě to, nebylo mi to příjemné a pokaždé když jsem otevřela Facebook a viděla jejich příspěvky, nedělalo mi to dobře. Takže jsem si je odhlásila.*

—Šárka, 38

Bylo to na Facebooku na nějaké skupině, že Rusové jsou nejlepší a Ukrajinci ti špatní. Pod takovým příspěvkem jsem ani nedebatoval, to nemá cenu. Rovnou jsem to nahlásil.

—Radek, 28

Emoce jako de/motivace

- motivující i demotivující faktor pro interakci s dezinformacemi
 - vlastní zkušenosti s tématem podporují negativní emoce z dezinformací
 - frustrace nad uživateli šířícími dezinformace (napříč časem)
 - může vést k expresivnějším typům komunikace
- vliv rodiny a přátel oproti cizím uživatelům

Třeba u té Ukrajiny a Ruska to jde hezky vidět mezi těmi, co jsou jakoby na naší lodi, jako ti, co jsou prostě proukrajínští, tak mezi nima je hrozně moc lidí, kteří se nechávají řídit emocema, a jsou to doopravdy ti lidé, kteří by Putina věšeli a prostě Rusáky všechny vymýtili a tak dále. A kteří tam prostě vkládají svoje emoce a velmi prostě necivilizovaně, nekultivovaně tam projevují ty svoje emoce a názory a odkazují se...

—Miloš, 27

Neslušnost v online diskuzích

- vyhýbaní se místům a lidem, kteří otevírají kontroverzní témata
➔ vede k příliš agresivním diskuzím
- otázka menšin (Ukrajina, Black Lives Matter, LGBTQ+) je vnímaná jako polarizující
- případ ukrajinských uprchlíků – vnímané jako dva extrémní póly bez střední cesty: "(...) Ale tady to šlo prostě jednou fotkou z nuly na sto. Během asi dvou příspěvků se z kultivovaný diskuze staly prostě nadávky. To jsem si jako řekl 'co se zlomilo, že najednou jsem ukrajinský kolaborant a vlastizrádce a takhle?'" - David, 25

(...), nerad se pouštím s někým do nějaké hádky, nechci, aby mně psali dezoláti, prostě do messengeru, že mě zabijou. To se děje, no. Starý babičky, prostě milion kytickek kolem fotky s vnoučkama a ony mně napíšu, že su špína, že si mám oddělat ten ukrajinskej hadr z profilovky.

—Petr, 35

Děkujeme za pozornost!

Mgr. Lucie Čejková
luc.cejkova@mail.muni.cz

Mgr. et Mgr. Karolína Bieliková
k.bielikova@mail.muni.cz

◦ SYRI ▲

CREDITS: This presentation template was created by [Slidesgo](#), and includes icons by [Flaticon](#), and infographics & images by [Freepik](#)